

„Most már hangosan mondhatod...”

Zegzugos gyárudvar. Jobbra a fészében fonalsévékkel bíbelődnek. Ráérősen. Készülnek a műszakváltásra. Az órára nézek: egy óra múlt hat perccel.

— Idején dolgozni? — kérdezi a kísérem.

— Nem. Kellene a munkás-kéz?

— Hát, azt hiszem.

A kanyarban ránkzúdul a csattogás, a szövőgépek pokoli lármája. Az ablakon át hallom — mi lehet odabenn.

Az adminisztratív vezető irodájában Farkas Károlyné már vár. Csendes szobába megyünk, magunkra maradunk. Farkasné úgy ül le, mintha máris készülné elmenni.

— Siet?

— Nem, még majdnem egy óram van műszakkezdésig.

— Hány műszakot kezdett már?

— Ezt nem tudom, de sokadik a mostani. Tíz éve apólonőképzőbe jártam, és úgy éreztem, nem nekem való. Akkor édesanyám idehívott a dorozsmai szövődébe, az Ifjúsági brigádba, amelynek ő volt a vezetője. Jó mesterem, jó tanítóm volt. Csodálatosan teltek az első napok, édesanyám fogta a kezem, a szó szoros értelmében. Tanultam a napnak szinte minden órájában. Munka után, takarítás és főzés közben is a szövésről beszélgettünk, sokszor kis termelési értekezletet tartottunk. Anyám bőkezűen adta át, amit évtizedeken át tapasztalt. Egyszer aztán így szólt: — Most már hangosan mondhatod, hogy Peregnyé lánya vagy.

Megérkezik Peregnyé Vincéné, az édesanyja. Alig találja helyét, mintha most is a szövőgépek között kellene futkosnia. Nyugtalan, türelmetlen. Reggel óta nem alhatott többet pár óránál, ha ugyan aludt egyáltalán. Éjszaka dolgozott.

— Engem 1952-ben rokonaim ajánlottak a művezetőnek, másképpen szó sem lehetett a főlvetelről — emlékezik. — Jól haladtam, fél év után gépet kaptam, ami akkor igen nagy szó volt. Ahogy teltek az évek, mind jobban megbecsültek a vezetők. Igaz, nem könnyű munkában álltam helyt. A három műszak, a gépek zakatolása, a por és a nagy páratartalom nehézséget okozott. Még két évig lesz így, aztán nyugdíjba megyek.

— Mostanában a munkatársak a fonalra panaszkodnak...

— Igen, sok a baj vele. Nemrégien leégett a Pamutipar fonodája — onnan kaptuk mindig az anyagot. Most meg innen-onnan. Ezért kis számíthatatlan a minőség.

— Ha ilyen sok a gond, miért akarta, hogy a lánya, Erzs is ide jöjjön?

— Nemcsak Erzs jött ide,

hanem másik két lányom is. Mari tártöltö a brigádban, Zsuzsa kötőzőgép a befűzőben. Jó, hogy itt vannak, mert a textiles munka nemcsak nehéz, szép is. Szövetből mindig másfélét kell adnunk. Jö ez a változatosság. Legnagyobb öröömöm, ha mind a hűz gépem megy egyszerre. Olyankor úgy érzem, én parancsolok nekik.

— Ez sokszor előfordul?

— Á, nem, elég ritkán.

— Mit tehet a brigádvezető a munkatársaiért?

— Előfordul, hogy sokáig nem mennek jól a gépek. Ilyenkor nem lehetek nyugodt, gondolkodnom kell, mi okozza a hibát. Sokszor a klímával van baj. Ilyenkor megyek a művezetőhöz, vagy a főművezetőhöz és kérem, hogy segítsenek rajtunk. Jó érzés, ha így enyhíthetők társaim gondjai.

Nagy nap volt Peregnyé számára, amikor Erzsit megválasztották brigádvezetőnek.

— Úgy kezdődött — meséli gyorsan Erzs —, hogy 1972-ben megszületett Karcsika, a kislány. Három évig otthon maradtam vele. Mikor visszamentem a gyárba, nekem és anyámnak más-más műszakban kellett dolgozni, hogy Karcsikával mindig legyen otthon valaki. A November 7. brigádba kerültem és eleinte nehéz dolgom volt. A kisbaba dajkálásához szokott kezem nehezen fogta az indítókat és a kötözés is akadozott. Pe-

dig gyorsan meg kellett mutatnom, mit tudok.

— Mit tud?

Előveszi a brigádnaplót, lapoz, keresgél.

— Megvan: legjobb teljesítményem 106,3 százalék, az első osztályú áru aránya 98,2 százalék.

Nem fogadja el a cigaretát, folytatja a történetet.

— A November 7. brigád vezetője gyesre ment és a szövőváltásaim engem kértek, lépjek a helyébe. Gondolták, édesanyámtól már sok mindent ellestem a brigádvezetés tudományából.

— Mit ismer ebből a tudományból?

— Fontosnak tartom például, hogy tisztában legyek a társaim képességeivel. Úgy tudom, ki kell küldeni segítségül, ha valakinek sok munkája szalad össze. Ha látom, kire mi bízható, felelősséggel állíthatom össze a vállalásainkat is. Legnehezebb a dolog, amikor valamelyik munkatársam ingerlékeny, ideges. Annak mindig valós oka van. Vagy otthon történt valami rossz, vagy a gyárban. Ilyenkor nagy türelem és bölcsesség szükséges. Belőlem az még tán hiányzik, de azt mondják, hogy az évek múlásával megszerezhetem. Remélem, úgy lesz.

Ez legyen a legnagyobb gond. Mármint, hogy Erzsike még nagyon fiatal.

Szirák József

Az algáktól a halakig

A Balaton kutatói az MTA Tihanyi Biológiai Kutatóintézetének és a Keszthelyi Agrártudományi Egyetem munkatársai — a tó élővilágának megismeréséhez — komputerek segítségével — újabb vizsgálatokat kezdtek el. A korábbi években a vándorkagylók vizsgálati adatait dolgozták fel számítógéppel, most pedig jóval bonyolultabb témakörben, az élőszervezetek tápláléklétközvetítéséről igyekeznek ismereteket szerezni. Nyomon követik a tápláléklétközvetítés útját az algáktól a szűrőrákron át a halakig. Nem ismeretes ugyanis annak az oka, hogy az algák — mint táplálékok — miért nem érvényesülnek tömegük arányában. A különböző „át-tételeken” már csak részben jut el a nagytömegű táplálék a rákokhoz, a halakhoz.

Az algáknak csak egyes fajtái, különböző nagyságú tömegei kénytelenek „terített asztalt” a fogyasztóknak, míg a tápláléklétkapcsolat további láncszemei is eddig meg nem állapított eltéréseket, variációkat mutatnak.

A nyilvántartott mintegy 700—800 algafajtából 30—40 tömegfajt határoznak el, de szerepük a tápláléklétközvetítésben eltérő. Ezért a szakemberek a tápláléklétközvetítés legvalószínűbb útjait, főbb jellemzőit és törvényszerűségeit kívánják megállapítani.

A Somogyi-könyvtár a megyei tanács vb művelődésügyi osztályának hozzájárulásával és támogatásával tavasszal felmérést kezdeményezett a megyénkben fészkelő gólyaállomány állapotáról. Jelenleg ugyanis a könyvtárban van a hazai gólyaállomány ellenőrzésének szervező központja. A felmérés megszervezésekor az iskolák biológiai szakkörreinek, a biológiai tanároknak és a természetet szerető tanulóknak a közreműködését kérték. Jelentős részt kaptak mind a szervezésben, mind a felmérés lebonyolításában a megye tanácsai közművelődési könyvtárai is. A cél a hazai természetvédelem ügyének szolgálatán túl az volt, hogy a közreműködés mélyebb érdeklődést keltsen a tanulóknak a biológia, a természet iránt.

Sok tanár, tanuló és könyvtáros fogadta megértéssel a törekvést, és a kért szeptemberi határidőre beküldték a könyvtárhoz a megfigyeléseik alapján kitöltött kérdőíveket. A könyvtárba 51 helységről és az iskolák környékéről érkezett jelentés. Ezekből három volt negatív. A többi jelentés 109 gólyanőről és 108 gólyapár által elfoglalt fészkekről számolt be.

A megfigyelési adatok feldolgozása mind a madártan,

Jegyzetek az állandóságról

Karácsony előtti nyüzsgés a játékboltban. Izgató szülők tolonganak a polcok között. Sor áll a pultnál is.

— Diavetítőt kérek.

— Sajnos, nincs.

— Mikor lesz?

— Nem tudjuk — hangzik a párbeszéd.

S ahogyan a vásárló ellép a pultról, még hallja a következő kérdést:

— Érkezt-e már diavetítőt?

Meglehetősen hidegre sikeredett az idei tél, nem túlságosan nagy öröme azoknak, akik síelés helyett inkább csak munkába járnak. S a hideg külön gond az autósoknak. Szerencsére már föltalálták a jégoldó sprayt, ami nélkül bizony tenyérnyi helyet is bajos olykor szabad-tá tenni a szélvédőn. Irány hát a Medikémia Oroszlán utcai boltja.

— Jégoldót keresnek.

— Sajnos, nincs, tessék talán a következő héten benézni — hangzik a kedves válasza.

Néhány éve egy nagyáruház igazgatójával beszélgettem. Eppen azon törte a fejét, hogyan tudná jobban föllendíteni a forgalmat, milyen ötletekkel, szolgáltatásokkal tehetné vonzóbbá vásárlói számára az áruházat. Szimpatikus volt meditáló töprengése, hiszen a vásárlók érdekében igyekezett valami újat kitalálni, így hát pillanatok múltán már ketten törtük a fejünket.

— Ugye, azt mondta, szeretné, ha a város környékén lakókat is jobban szolgálhatná az áruház? — kérdeztem. S a bólogatás után: — Miért nem nyomtatnak valamilyen katalógust? Ha nem is olyan drágát és színeset, mint az ismert külföldi áruházai hálozatok katalógusai, de olyat, aminek alapján sok mindent postán is megrendelhetne a vevő, anélkül, hogy egy napos utazásra kényszerülne.

— Azt hiszi, ez nekünk nem jutott eszébe? — hang-

zott a viszontkérdés. — Már régen kiadtunk volna valami ilyesmit, ha képesek lennénk stabil, állandó választékot biztosítani. De hát hol ez van, hol az, hol ilyen minőségben, márkában, árban, hol amolyanban. Hát hogy a csodába lehetne így katalógust kiadni?...

Három darabka a kereskedelem nagy mozaikjából. Egyik sem világrengő eset, csupán mindennapi apróság, ám jeleznek egy gondot: az állandóság hiányát.

Azt szoktuk mondani: nálunk, Magyarországon mindent meg lehet vásárolni. Ha nem most, akkor két hét múlva, ha nem Szegeden, hát Kisteleken vagy Pesten, ha nem ebben a boltban, hát a másikban. S ez valóban így igaz, s ha jobban belegondolunk, már ez is a kereskedelem tekintélyes fejlődését bizonyítja a tíz-tizenöt évvel ezelőtti helyzethez viszonyítva. De hát az állandóság hiánya akkor is tény, amiről mégiscsak beszélni kell. Beszélni, mert végső soron a tervezés, az előrelátás hiányosságairól árulkodik.

Egy időben gyakorta olvashattunk oknyomozó újságcikkeket hiánycikkek ügyében, amelyekben a kereskedelem és az ipar egymást okolták. Az ipar szerint a kereskedelem vagy nem rendelt, vagy nem időben, a kereskedelem szerint pedig az ipar nem szállított időben, vagy nem azt szállította, amit kértek tőle. Ezekben az írásokban azonban megfogható eredmény helyett többnyire csak egy tanulság foglaltatott: mindkét fél hibás, mindkét fél munkájában sok a bizonytalansági tényező, ám annál magabiztosabban védik saját igazukat.

Ma már jóval kevesebb az ilyen újságcikk vagy tévériport. Részint azért, mert meglehetősen kevés eredménnyel jártak, részint pedig: valóban javult a boltok

ellátása, javult a kereskedelem és az ipar együttműködése. De hát ez a javulás viszonylagos, s éppen ezt példázza az állandóság hiánya is.

Való igaz, Magyarországon mindent meg lehet vásárolni, így hát végső soron nem is tragédia az állandóság hiánya, inkább csak kellemetlen tünet, amit megfelelő körültekintéssel, szakmai ambíciózusággal el is lehetne műlasztani. Igaz, a kereskedelemnek is megvannak a maga gondjai. Korlátozott raktározási és készletezési lehetőségeik, s ez igencsak megnehezíti helyzetüket, mert sokféle áruból, amelyek nem napi közszükségleti cikkek, csak nagyon nehezen képesek folyamatos ellátást biztosítani. Ráadásul az iparnak is az a szűken vett napi érdeke, hogy minél nagyobb szorításban gyárthasson, s azt lehetőleg azonnal kiadja a gyárkapun kívülre, hogy az áru minél kevesebb ideig terhelje az ő számlájukat. S ezek az érdekek végül is természetesen, legfőképpen az ellátás állandósága és folyamatossága látja kárát mindenkinek.

De hát megoldást lehet és kell is találni, amire már van is többé-kevésbé jól bejáratott eszközünk: a nemzetközi munkamegosztás. Ismét csak egy lehetséges példa a sok közül: kazettás magnetofonokból vagy asztali rádiókból azóta stabilizálódott az ellátás, amióta a külkereskedelem is fontosnak tekintte ezt az ügyet — némi, azóta már elfeledett kis sajtókampány és minisztériumi biztatások után. Azóta legalább a minihálisan megkívánható kazetták mindig megtalálható az üzletekben.

Tehát mindenre van megoldás, olyan, ami korlátozott lehetőségeink között is megoldás, csak meg kell keresni. Nem, nem „ügy” a diavetítő, mindössze példa. Példa arra, hogy a fontos, nagy gondokat a kereskedelem többé-kevésbé megoldotta, s az ember egy kissé úgy érzi, mintha a korábbi nagy ügybuzgalom az eredmények láttán csitult volna valamelyest, s talán kevésbé koncentrálnak „apróságokra”, mint az szükséges lenne. Pedig meglehetősen sok „apróság” akad még, meglehetősen sok kis csavar illeszkedik tökéletesen a gépzetbe, s így a „nálunk mindent meg lehet vásárolni” örömet gyakran elrontja és lehetőségek idő- és térbeli szétszórtsága, az állandóság, a folyamatosság hiánya.

Szávay István

Gólyaszámlálás

Segítettek az iskolások

A Somogyi-könyvtár a megyei tanács vb művelődésügyi osztályának hozzájárulásával és támogatásával tavasszal felmérést kezdeményezett a megyénkben fészkelő gólyaállomány állapotáról. Jelenleg ugyanis a könyvtárban van a hazai gólyaállomány ellenőrzésének szervező központja. A felmérés megszervezésekor az iskolák biológiai szakkörreinek, a biológiai tanároknak és a természetet szerető tanulóknak a közreműködését kérték. Jelentős részt kaptak mind a szervezésben, mind a felmérés lebonyolításában a megye tanácsai közművelődési könyvtárai is. A cél a hazai természetvédelem ügyének szolgálatán túl az volt, hogy a közreműködés mélyebb érdeklődést keltsen a tanulóknak a biológia, a természet iránt.

Sok tanár, tanuló és könyvtáros fogadta megértéssel a törekvést, és a kért szeptemberi határidőre beküldték a könyvtárhoz a megfigyeléseik alapján kitöltött kérdőíveket. A könyvtárba 51 helységről és az iskolák környékéről érkezett jelentés. Ezekből három volt negatív. A többi jelentés 109 gólyanőről és 108 gólyapár által elfoglalt fészkekről számolt be.

A megfigyelési adatok feldolgozása mind a madártan,

mind a természetvédelem számára értékes tájékoztatást adott a gólyaállomány helyzetéről a megyében. Mint a korábbi feldolgozásoknál, most is a nemzetközi karakterisztikákat használták a vizsgált szempontok összehasonlításánál. Az eredményeket ugyanis a Nemzetközi Madárvédelmi Tanács is számomra tartja.

A felmérés szerint a gólyaállomány 20 éve tartó csökkenése leállt. A gólyapáronkénti szaporulat átlaga magasabb (2,34), mint 1974-ben (akkor 1,96) volt. A javulás az idei csapadékosabb tavasz gazdagabb táplálkozási lehetőségeinek köszönhető.

Lényeges a változás abban is, hogy mire épülnek a fészkek. Nincs változás a kéményre, épületre épített fészkek arányában (34,26 százalék). Erősen csökkent viszont — 48 százalékról 22,22 százalékra — a fákban található fészkek száma. Ugyanakkor nőtt a villanyoszlopokra rakott fészkek aránya (41,67 százalék). Az egyéb alvázokra (rom, szalmakazal) épült fészkek aránya (1,58 százalék, 1974-ben 3 százalék volt).

A gólyák száma az utolsó 20 évben 50 százalékkal csökkent. Ennek oka főleg a fészkelési lehetőségek meg-

fogyatkozása. Ahogyan nőtt a villanyoszlopokra épült fészkek száma, ez a csökkenő tendencia lelassult. E fészkek országos átlaga 1968-ban 2, 1974-ben 13,64 százalékos. Azóta az ország más területeiről származó adatok és a megyében elvégzett felmérések is tanúsítják a fészkek számának további emelkedését. A gólyák a megfigyelt hagyományos fészkelési lehetőségeiket a villanyoszlopokra rakott fészkekkel „kárpoztolják”. Ez a jelenség nem kis feladatot ró a hazai természetvédelemre.

A Magyar Villamosművek Tröszt az Országos Természetvédelmi Hivatallal történt megállapodása alapján részt vállalt mind az áramszolgáltatás zavartalanítása, mind a gólyák védelme érdekében a fészkeket megemelő vasszerkezetek felszerelésében, amennyiben a Természetvédelmi Hivatal és fészektartó szervezvényeket elkészítette és a tröszt rendelkezésére bocsátta. A tröszt 1976 nyarán országos felmérést is végzett a kifestéssel ellátott hálózaton levő gólyafészkek megnövekedett számáról. A további intézkedések azonban még hiányoznak.

Jakab Béla, a Somogyi-könyvtár munkatársa

Zenei „örökség”

Az NDK 80 kiadvállalata közül nyolc kizárólag a zeneművek megjelenését gondozza. A világszerte ismert Breitkopf és Härtel, a Friedrich Hofmeister és a Peters kiadó nem csupán a zenei irodalom nagyjainak kottáit adja ki, de valódi zenei csodákat is kínál. Híres kéziratokat: a Máté passió, az Apassionata-facsimile nyomatait, nagy mesterek levelezését, életrajzi dokumentumait is összegyűjti.

A zenei örökséget ápoló intézmények sorában említést érdemelnek a zenei archívumok, zenetörténeti múzeumok és emlékhelyek is. Az ország legnagyobb ze-

nemű-gyűjteményét a berlini Német Állami Könyvtár őrzi, többek között Bach, Mozart, Beethoven kéziratait. Értékes kéziratokat őriznek a drezdai, mecklenburgi és lipcei városi, illetve megyei könyvtárak is. Berlinben 1948 óta működik a Nemzetközi Zenei Könyvtár, amely a jelenkori zeneművészek alkotásainak és emlékeinek gondozását tűzte ki célul.

Számos hangszermúzeum is található az NDK-ban: így Lipcsében, Markneukirchenben, az eisenachi Bach-házban, a hallei Händel-házban. (MTI)

Különleges piramis

Különleges, minden eddig ismerttől különböző piramist fedeztek fel a régészek a kolumbiai Tolimartartományban. A napisten tisztelőire épített piramis árnyéka havonta változik: alapja 180 méter hosszú, de oldalapjai eltérő magasságúak: a déli 38 méter, a keleti 43 méter, a nyugati pedig 63 méter magas. Az építmény belsejében felfedezett sírkamrában egy múmiát és különféle temetkezési kellékeket találtak.

(MTI)